

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΡΙΩΝ

ΥΠΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται συνήθως ἄγριοι ὅταν συζῶσιν ὁμοῦ ἄνευ ἄλλης μεταξὺ των σχέσεως ἢ συναφείας, εἰμὴ τῆς τοῦ συγκατοικεῖν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους καὶ συνδιαλέγεσθαι ἐν τῇ αὐτῇ κοινῇ διαλέκτῳ καὶ ὅταν κυβερνῶνται ἀπλῶς ὑπὸ τῶν τῆς φύσεως νόμων, οὐδὲν ἄλλο κεκτημένοι εἰμὴ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ὑπαρξιν καὶ συντήρησιν αὐτῶν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι διακριτικοὶ χαρακτῆρες τῆς τῶν ἀγρίων καταστάσεως ἥτοι: τὸ νὰ μὴ ὑπάρχῃ παρ' αὐτοῖς κυριαρχικὴ τις ἀρχὴ ἢ δικαστικὴ ὅπως κρίνῃ καὶ ἀποφασίζῃ τὰς μεταξὺ των ἀναφυομένας ἐριδας καὶ διαφοράς, οὐδὲ ὑποχρεωτικαὶ περὶ γάμου συνομολογίαι, οὐδὲ τέχναι, πλὴν τῶν ὅλως τραχυτάτων ἐκείνων καὶ βαναύσων. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀληθὲς ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀγρίων ζῶσιν εἴτε ὑπὸ τῆς ἀλιείας, εἴτε ὑπὸ τῆς κυνηγείας, ἢ ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ· ἀλλ' ὅμως φυλαὶ τινες δυνατὸν οὕτω νὰ ζῶσι καὶ νὰ ὦσιν ἀρκούντως πεπολιτευμένοι καὶ ἡμεροί.

Ὡς ἡ ταλαίπωρος ὁμως, ἡ ἄνομος καὶ ἀκοινωνήτος ἐκείνη κατάστασις, ἣν τὰ ἐξυγετισμένα ἔθνη ὠνόμασαν κυρίως ἀγρίαν, ἔσχεν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, εἶναι ζήτημα σπουδαίας ἀμφισβητήσεως. Ἀναφαίνεται δ' αὕτη ὑπάρχουσα καὶ ἐν τοῖς ἀπωτάτοις χρόνοις. Ὑποτίθεται ὅτι συνέστη τὸ πρῶτον ὑπὸ κακούργων ὑπεκφυγόντων τὴν τῶν νόμων τιμωρίαν διὰ δραπετεύσεως, οἵτινες ἀποσυρθέντες εἰς χώρας λίαν ἀπεχούσας τῆς πατρίδος γῆς, στερούμενοι δ' ἐργαλείων, ἢ μηδεμίαν τέχνην γινώσκοντες, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἔχοντες εἰμὴ τόξα καὶ βέλη καὶ τὰ τῆς ἀλιευτικῆς χρήσιμα, ἀπολέσαντες δὲ, τοῦ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΣΤ΄.)

χρόνου προϊόντος, ἢ διαφθείραντες τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, ἀπετέλεσαν οὕτω διαφορὰ ἴδια ἔθνη καὶ φυλάς.

Ὅτι αὕτη ἡ πρωτίστη αἰτία, ἢ παραγαγοῦσα τὸν ἄγριον τοῦ ζῆν τρόπον ἐστὶ λίαν πιθανόν, καὶ τοι οὐχ ἥττον καὶ ὑπὸ διαφορῶν ἄλλων συμβεβηκότων ὤφειλεν αὕτη ὡσαύτως νὰ προκύψῃ· ὑπὸ ναυαγίων δηλαδὴ ἐπὶ ἐρήμοις τόποις, ἢ ὑπὸ μετοικεσίας λαῶν ἐξ ἐπιδρομῆς ἐτέρου ἔθνους πορθητοῦ ἀποδιωχθέντων.

Ὁ φιλόσοφος τῆς Γενεῦης Ρουσσώ, ὁ μόνος οὗτος τοῦ Βολταίρου ἐφάμιλλος, ἐν τῇ « Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀνισότητος » πραγματείᾳ του (*sur l'origine de l'Inégalité parmi les Hommes*) διὰ σπουδαιοτάτων ἐπιχειρημάτων ἀποφαίνεται ὅτι οἱ ἄγριοι εἰσι πράγματι εὐτυχεῖς παραβαλλόμενοι πρὸς τὴν ὁλότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Περιγράφων λοιπὸν τὸν βίον τῶν ἀγρίων παρατηρεῖ ὅτι εἰσὶν οὗτοι ὑπερευχαριστημένοι ἐν τῇ ἀθλίᾳ δῆθεν καλουμένῃ καταστάσει των. Δὲν παρατηρεῖ ὅμως ὅτι ἡ εὐχαρίστησις δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μετὰ τῆς εὐτυχίας. Ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἄγριοι φυλαὶ εἰσιν εὐχαριστημένοι ἐν τῇ ἑαυτῶν καταστάσει, δὲν ἔπεται ὅτι εἰσὶ καὶ εὐτυχεῖς. Τὸ εἶναι τινα εὐτυχῆ σημαίνει τὸ συναισθάνεσθαι ἐν ἑαυτῷ ὑπερβολὴν τῶν εὐαρέστων τοῦ νοῦς ἀντιλήψεων ἐπὶ τῶν δυσαρέστων, ἐνῶ ἡ εὐχαρίστησις προέρχεται ἀπλῶς ἐκ τῆς ἀπουσίας πόνων τοῦ νοῦς ἢ τοῦ σώματος. Ὁ ἄγριος λοιπὸν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελὼν εἶναι εὐχαριστημένος. Οὐδεμίαν κέκτηται ἐπιθυμίαν πέραν τοῦ ἀπλῶς ὑπάρχειν καὶ τοῦ ἔχειν τὰ μέσα πρὸς συντήρησιν τῆς ὑπάρξεώς του ταύτης. Δὲν γινώσκει ἄλλας ἀναπαύσεις ἐν τῷ κόσμῳ, πλὴν τῶν ὄσων, ἐν τῷ περιορισμένῳ αὐτοῦ τρόπῳ τοῦ ζῆν, ἔσχε τὴν συνήθειαν τοῦ ν' ἀπολαύῃ. Ἄν δὲ τυχὸν ἀνακαλύψῃ νέαν τι νὰ ἀνωτέραν ἢ εὐδαιμονεστέραν, συναισθάνεται ἑαυτὸν ἀνίκανον τοῦ νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτῆς. Ἐκ τούτου καταδεικνύται ὅτι πλεῖστοι ἐκ τῆς ἐσχάτης τάξεως, ἐν

πεπολιτισμένη κοινωνία συνδιαιτώμενοι, πολλῷ τῷ μέτρῳ εἰσὶν εὐτυχέστεροι τῶν ἀγρίων, καθὼς δυνάμενοι νὰ προσεγγίζωσιν ἐλευθέρως πρὸς τὰς ἡδονὰς ἐκεῖνας καὶ τέρψεις τοῦ νοῦς, ἃς ὁ ἄγριος, παντάπασιν ἀγνοεῖ.

Οἱ ἄγριοι δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται μετὰ τῶν βαρβάρων. Ἡ βάρβαρος κατάστασις εἶναι ἐκείνη ἐν ἣ τὰ δίκαια τῶν γυναικῶν δὲν προστατεύονται, ἐν ἣ ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ιδιοκτησία δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς, οἱ δὲ νόμοι καὶ τὰ ἔθιμα τὰ ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦντα ἀσυμβίβαστά εἰσι πρὸς τὴν γενικὴν τοῦ λαοῦ εὐημερίαν. Τὸ ὄνομα βάρβαρος ἐδόθη ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων πρὸς πάντα μὴ Ἑλληνα, ὑπὸ δὲ τῶν Χριστιανῶν πρὸς πάντας τοὺς μὴ εἰς Χριστὸν πιστεύοντας καὶ ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν πρὸς τοὺς εἰς τὸ Κοράνιον ἀπιστοῦντας. Ἀλλὰ κυρίως δίδεται πρὸς τὰ παρὰ τὴν Μεσόγειον κείμενα Ἀφρικανὰ Κράτη.

Περιγραφή τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν διαφόρων ἀγρίων φυλῶν ἤθελε φέροι ἡμᾶς εἰς παρατεταμένας καὶ ὀχληρὰς λεπτομερείας· ἀλλ' ὅμως εἰδικαί τινες ἀφηγήσεις περὶ τῶν φυλῶν αὐτῶν δὲν ἤθελον ἀποδειχθῆ ὅλως περιτταί, ὡς δυνάμεναι παρασχεῖν γνῶσιν τοῦ βίου τῶν ἀγρίων ἀκριβεστέραν ἢ γενικὰ καὶ περὶ αὐτῶν θεωρίαι. Ἀγριοὶ ὑπάρχουν ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, ἀλλ' ἴσως οἱ ἀξιολογώτεροι ὅλων εἰσὶν οἱ Ἰνδοὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ ἐν τῇ Βορείῳ καὶ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ἄγριαι φυλαὶ διαιροῦνται εἰς μικρὰς ἀνεξαρτήτους κοινότητας, διεσπαρμένας ἐν χώραις εὐρείας ἐκτάσεως καὶ διηνεκῶς διατελούσας εἰς ἀμοιβαίας ἐχθροπραξίας καὶ ἀντιζηλίας· καθότι, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ἡ ἄγρια φυλὴ, περιπλανώμενη ἐπὶ τῶν ἐκτεταμένων ἐκείνων πεδιάδων, καὶ ἀφικνουμένη εἰς δάσος καλῶς ἀρδευόμενον, ἢ εἰς μέρος περιέχον ἀφθονον ἄγρευσιν θηρίων, λαμβάνει ἀμέσως αὐτὸ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς καὶ ζητεῖ ν' ἀποδιώξῃ ἐκεῖθεν πᾶσαν ἀντίμαχον φυλὴν. Μόνον δ' ὅτε αἱ φυλαὶ αὗται συνάπτουσι μάχας ἀπὸ καινοῦ ἢ συσσωματοῦνται ἕνεκεν

θηρεύσεως, ἀναγνωρίζουσιν ὡς ἀρχηγὸν καὶ ὀδηγὸν τῶν τὸν ἱκανώτερον καὶ ῥωμαλεώτερον τῆς φυλῆς, περιβάλλοντες αὐτὸν ἀνεύθυνον ἐξουσίαν, ἀλλ' ἅμα εἰρήνης ἐπελθούσης ἢ τῆς κτηνοθηρίας παυσάσης, καταργεῖται καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἄρχοντος. Τοῦτο δὲ συμβαίνει παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν Ἰνδῶν, ἀλλ' ἐν τῇ χερσονήσῳ Φλωρίδι, οἱ ἀρχηγοὶ Σάχεμοι εἶναι ἰσοῦοι καὶ διαδοχικοὶ, ὑπάρχουσι δὲ καὶ μεταξὺ τῶν πρὸς βορρᾶν τῆς Φλωρίδος Νατσέζων οἰκωγένειαι τινες φέρουσαι τίτλον εὐγενείας. Παρὰ ταῖς φυλαῖς ταύταις ἡ θέλησις τοῦ μεγάλου ἄρχοντος θεωρεῖται νόμος καὶ ἡ ζωὴ ἐκάστου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Αἱ κατοικίαι τῶν Ἀμερικανῶν ἀγρίων εἰσὶν ἄθλια καλύβαι περιέχουσαι ἀπλῶς σκέπην καὶ καταφυγὴν ἀνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀναπαύσεως. Ἐν τοῖς θερμοῖς κλίμασι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς σύγκεινται ἀπὸ παραπήγματα ἐκ κλάδων καὶ φύλλων δένδρων, ἀνοικτὰ καὶ ἐκτεθειμένα εἰς τὰς δυσκρασίας τῶν ὥρων τοῦ ἔτους, εἰς τρόπον ὥστε ἐν καιρῷ ὑετώδει οἱ πλείστοι τῶν Ἰνδῶν ἀποσύρονται εἰς κοιλάματα ὑπὸ τῆς φύσεως ἤδη ἐσχηματισμένα, ἢ ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν ὅπωςδῆποτε κατασκευαζόμενα. Ἐν δὲ τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ αἱ κατοικίαι τῶν συνίστανται εἰς καλύβας καλουμένας οὐγκουάμ, ἐχούσας θύρας τοσοῦτον χαμηλὰς, ὥστε ἀναγκάζονται ἵνα ἔρπωσι διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ὅπως εἰσέρχωνται, καὶ μίαν μεγάλην ὀπὴν πρὸς τὴν ὀροφὴν ὅθεν ἐξέρχεται ὁ καπνός. Δοραὶ ζώων ἀποτελοῦν τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἐν τοῖς ψυχροῖς κλίμασιν, ἐνῶ ἐν τοῖς θερμοῖς οὐδὲ κἂν ἐνδύονται, ἀλλὰ χρίονται ἀπλῶς διαφόροις ἄλοιφαῖς ὅπως προφυλάττωνται ἀπὸ τὰ δῆγματα τῶν ζωῶν. Αἱ ψυχικαὶ διαθέσεις τῶν ἀγρίων τούτων ποικίλουν κατὰ τὰς διαφόρους φυλάς. Τινὲς εἰσι τοῦ ἐσχάτου εἴδους, ἀγρίας καὶ κτηνώδους φύσεως, χολοπαθεῖς, ὑποπτοι, προφυλακτικοὶ καὶ ὅλως ἀγνοοῦντες τὸ τῆς εὐγνωμοσύνης αἴσθημα, ἀλλ' ἐξασκοῦντες τὴν ἐκδίκησίν των καθ' ὑπερβάλλουσαν αὐστηρότητα, μετα-

φέρουσιν οἰκαδὲ τοὺς ἐν πολέμῳ συλ-
λαμβανομένους αἰχμαλώτους ἵνα δοκιμά-
ζωσι τὴν ἡδονὴν τοῦ φονεύειν αὐτοὺς ἐν
ἀνέσει. Τινὲς δ' ἀπ' ἐτέρου εἰσὶ τοσοῦτον
πρᾶξις, ὥστε ὅσονδ' ἴποτε μεγάλας βλάβας
καὶ ζημίας ὑφίστανται, οὐδέποτε ἐπιζητοῦ-
σιν ἀντεκδίκησιν. Ἀλλὰ συγχρόνως τοσοῦ-
τον μικροῦ λόγου ἄξιον θεωροῦσι τὸ δικαί-
ωμα τῆς ἰδιοκτησίας, ὥστε ἐπωφελοῦμενοι
τῆς σωματικῆς τῶν ἀνδρείας διαρπάζουσιν
ἀναφανδὸν τὰ τῶν γειτόνων τῶν. Οἱ γονεῖς
οὐδόλως τιμωροῦν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιπλήττουν
τὰ τέκνα τῶν, ἅτινα διάγουν ὅλως ἀνε-
ξάρτητα, καὶ φέρονται οὐ μόνον αὐθα-
δῶς καὶ περιφρονητικῶς πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ
καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν μητέρας τύπτουσιν,
ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας τὰ τῶν Ἀσιανῶν ἀγρίων
τέκνα εἰσὶν εὐπειθέστατα πρὸς τοὺς πα-
τέρας τῶν.

Αἱ ἄγριαι φυλαὶ τῆς Ἀσίας εἰσὶ πολυ-
ἀριθμοί, καὶ δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν ἀρ-
κετὴν ἰδέαν τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν αὐτῶν ἐκ
τῆς ἐπομένης συντόμου περιγραφῆς. Οἱ Ἀ-
λεουτιαννοί, ἢ μάλλον οἱ κάτοικοι τῶν Ἀ-
λεουτιαννῶν νήσων, κειμένων πρὸς τὴν βο-
ρειονατολικὴν ἐσχατιὰν τῆς Ἀσίας καὶ
προσεγγιζουσῶν τῇ Ἀμερικῇ, οὐδὲν εἶδος
κυβερνήσεως ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκάστη κοινότης
ἐκλέγει ἓνα ἀρχηγὸν οὐδεμίαν ἄλλην ἐξου-
σίαν περιβεβλημένον ἢ τὴν τοῦ κρίνειν
τὰς μεταξὺ τῶν διαφορὰς καὶ διχονοίας.
Διορίζουσι δ' ἐν γένει ὡς τοιοῦτον τὸν ἔ-
χοντα τὴν μεγίστην οἰκογένειαν καὶ καλῶς
ἐπιτυγχάνοντα εἰς τὴν θήραν ἢ τὴν ἀλι-
εῖαν. Οὗτοι πιθανῶς κατέχουσι τὴν κα-
τωτέραν βαθμίδα τῆς τοῦ ἀγρίου βίου κλί-
μακος, τρώγοντες ἀγρίας ρίζας, θαλάσσια
φυτὰ καὶ ἰχθύας ἐρριμένους ἐπὶ ταῖς ἀ-
κταῖς καὶ πολλάκις ἡμισεσηπότας, ὡς καὶ
τὰς σάρκας τῶν ἀλωπέκων καὶ τῶν ἄρπα-
κτικῶν ὀρνέων, ἃς τινὰς καταβροχθίζουσιν ὡ-
μάς. Ἐνδύονται δὲ μὲ δорὰς διαφόρων θη-
ρίων καὶ πτηνῶν καὶ ζῶσιν ἐντὸς λάκκου
ἔχοντος ἐννέα ποδῶν βάθος, δεκαοκτὼ πλά-
τος καὶ 30 μέχρι 300 μῆκος. Αἱ πλευраὶ
τοῦ λάκκου στηρίζονται ἐπὶ πασσάλων, ἢ

δὲ ὀροφὴ σύγκειται ὑπὸ συναρμογῆς ξύλων
καλυπτομένων ὑπὸ χώματος καὶ χόρτων.
Ὅπαι δὲ διάφοροι χρησιμεύουν αἱ μὲν ὡς
θύραι κλιμακοφόροι, αἱ δὲ πρὸς εἰσάγω-
γὴν τοῦ αἵματος καὶ τοῦ φωτός, καὶ ἄλλαι
πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ αἵματος ὅταν τυχὸν ἀν-
άπτωσι πῦρ, ὅπερ σπάνιον παρ' αὐτοῖς,
καθότι καὶ ἄνευ πυρός ἡ ἐντὸς θερμότης
ἐστὶ λίαν ἀνυπόφορος, καὶ ἡ δυσωδία τῶν
σπληνωμένων ἰχθύων φρικωδεστάτη. Ἐνί-
στε ὅθι ἄτομα συγκατοικοῦσιν ἐν τῷ αὐ-
τῷ λάκκῳ. Αἱ διαθέσεις τῶν εἶναι κτηνώ-
δεις. Ὅταν συλλάβωσιν ἐχθρὸν, τὸν κατα-
σφάζουσι, καὶ οὐδόλως μεριμνῶσι περὶ τῶν
τέκνων τῶν, ἅτινα τοὺς ἐγκαταλείπουσι
πολλάκις κατ' ἀρέσκειαν, νυμφεύονται ἄνευ
τῆς συγκαταθέσεως τῶν γονέων τῶν καὶ
προσέτι ἄνευ τινὸς συνομολογήσεως προι-
κὸς ἢ γάμου τελετῆς.

Οἱ Καμτσιατκανοὶ εἰσὶ σχεδὸν ἄγριοι·
τρέφονται ὑπὸ ἄρκτων ἢ ἄλλων τετραπό-
δων· ἀλλ' ἡ προσφιλεστέρᾳ αὐτῶν τροφῇ
εἶναι πολλὸς τις ὃν κατασκευάζουσιν ἐκ τῶν
κεφαλῶν ἡμισεσηπότων ἰχθύων. Καὶ οὗτοι
δ' ἐπίσης ζῶσιν ἐντὸς λάκκων, ἀλλὰ μι-
κροῦ βάθους καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον κατασκευα-
σμένων. Ὑπάρχει ὅμως παρ' αὐτοῖς ἡ ἀρε-
τὴ ἰδίωμα τοῦ νὰ σέβωνται μεγάλως τὰς
συζύγους τῶν, καὶ ν' ἀποστρέφονται τὴν
πολυγαμίαν, καίτοι αὕτη ἐπιτρέπεται αὐτοῖς.
Ἐν δὲ ταῖς φιλοφρονήσεσι, τοῖς συνοικεσίοις,
ταῖς ὑποδοχαῖς τῶν ξένων κ.τ.λ., διατρεοῦν
ἐθιμοταξίας καὶ ἱεροτελεστίας τὰς μάλ-
λον ἀλλοιότους καὶ γελοιώδεις. Αἱ πρὸς
βορρᾶν τῶν Καμτσιατκανῶν περιπλανώμε-
ναι φυλαὶ τῶν Κοριέκων, καίτοι παρομοι-
άζουσαι αὐτοῖς, κατὰ τε τὴν ἐνδυμασίαν
καὶ τὸν οἰκιακὸν τρόπον τοῦ ζῆν, δὲν ἔχου-
σιν ὅμως μονίμους κατοικίας, ἀλλὰ περι-
φερόμεναι διὰ μέσου ἐκτεταμένων ἐρήμων,
διάγουν βίον ποιμενικόν, καὶ διατρέφονται
ἐκ τῶν προϊόντων τῶν ποιμνίων τῶν, συν-
ισταμένων ἐκ τοῦ εἶδους τῶν ἐλάφων τῶν
καλουμένων ταράνδων. Ἐπιβάλλουν δὲ εἰς
τὰς γυναῖκας τὴν μάλλον ἀπεχθὴ δουλείαν
καὶ πολλάκις φονεύουν αὐτὰς ἀτιμωρητί.

Οἱ πρὸς νότον αὐτῶν Τσιουκτοὶ εἰσι συνάμα ποιμένες, κυνηγοὶ καὶ ἰχθυοθῆραι, ἐνδύμενοι καὶ ζῶντες ὡς οἱ Καμτσιατκανοί, καίτοι ἐνίοτε κατοικοῦντες ἐν σπηλαίοις βράχων. Εἰσὶ δὲ μέθυσοι, φιλάργυροι καὶ ῥυπαροί, καὶ δὲν τρώγουσι τaráνδους εἰμῇ τοὺς φυσικῶ θανάτῳ τεθνηκότας. Εἰσὶ δὲ ἀξιοσημείωτοι διὰ τὴν ἀφιλοξενίαν καὶ ἀγριότητά των. Οἱ Σαμοῖδες οἱ κατοικοῦντες πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου παγωμένου Ὠκεανοῦ, ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ῥωσσίᾳ ποταμοῦ Μεζένου, τοῦ εἰς τὴν Λευκὴν Θάλασσαν ἐκβάλλοντος, μέχρι τοῦ ἐν Σιβηρίᾳ Λένα, δὲν ἔχουν ἀρχηγούς, οὐδὲ κυβερνήσιν οἵανδῆποτε· ἀποστρέφονται τὴν ἀνθρωποκτονίαν καὶ ἄλλα κακουργήματα, τρώγουν φαλαίνας ὠμὰς καὶ ὑπεραγαπῶσι τὸ καπνίζειν καὶ τὴν ῥακὴν τὴν καλουμένην *Βίσκι*, ἧς μεγάλην ποιοῦσι κατάχρησιν. Πρὸς δὲ τούτοις φέρονται μετ' ἀκαταλογίστου σκληρότητος καὶ ὀλιγωρίας πρὸς τὰς γυναῖκάς των, οὐδόλως ἐπιτρέποντες αὐταῖς τὸ ἀκολουθεῖν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις τὰ ἴχνη οὐ μόνον αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν τaráνδων των, καὶ θεωροῦντες πᾶν ὅ, τι αὐταὶ ἐγγίσωσιν ὡς ἀκάθαρτον, μεμολυσμένον καὶ χρήζον ἀγνισμοῦ. Ἀφ' ἑτέρου οἱ Τουγγούσοι, ἑτέρα φυλὴ τῶν Ἀσιανῶν ἀγρίων, οὐδέποτε κακοποιοῦσι τὰς συζύγους των, ἀλλὰ καὶ τοὺς γάμους των τελοῦσιν ἱεροπρεπῶς. ὄντες δὲ λίαν ἐκδικητικοί, ἀλλ' ἀποστρεφόμενοι τὴν δολοφονίαν, προσφεύγουν εἰς τὴν μονομαχίαν ὅταν θεωρήσωσι τὴν τιμὴν των δεινῶς προσβεβλημένην.

Ὁ μόνος λαὸς ἐν Εὐρώπῃ ὁ δυνάμενος συγκαταριθμηθῆναι μετὰ τῶν ἀγρίων, εἰσὶν οἱ Λάπωνες. Τούτων τινὲς ἔχουσι μονίμους κατοικίας, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος διάγουν πλανήτην βίον μεταξὺ ἐκτεταμένων ὁρέων. Κέκτηνται δὲ καὶ πολλὰς ἀγέλας τaráνδων, ὧν τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας τοῖς προμηθεύουν τὴν τροφήν, αἱ δὲ δοραὶ χιτῶνας διὰ τὰ σώματα καὶ περικαλύμματα διὰ τὰς οἰκίας των. Εἰσὶ πραεῖς, φιλήσυχoi, φαιδροί, φιλόφρονες, καὶ λίαν ἀφοσιωμένοι εἰς τὸν πλανητικὸν αὐτῶν τρόπον τοῦ ζῆν· νο-

μίζουν δ' ἑαυτοὺς εὐδαιμονεστάτους ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων.

Μόνον δ' ἐν ταῖς νοτίαις ἐσχατιαῖς τῆς Ἀφρικῆς εὐρίσκονται ἄγριοι. Τὸ μεταξὺ τῶν 28 καὶ 32 μοιρῶν πλάτους διάστημα κατεῖχετο κατ' ἀρχὰς ὑπὸ διαφόρων φυλῶν Ὀττεντότων, μεχρικοῦ οἱ Ὀλλανδοί, ἀποικισθέντες εἰς τὸ Εὐελπι Ἀκρωτήριο, ἡχμαλώτισάν τινὰς αὐτῶν. Ὀλίγιστοι μόνον εἰσὶν ἐλεύθεροι, οἱ καλούμενοι Ὀττεντότοι Γογκούσιοι. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ὀττεντοτίας εἰσὶν οἱ λαοὶ τῆς Καφρερίας μὴ ὄντες τοσοῦτον ἄγριοι, ὅσον βάρβαροι, καθὼ ἀναγνωρίζοντες ἀρχηγῶν ὑπεροχὴν, ὡς ἀληθῶς ποιοῦσιν ἅπασαι αἱ ἄλλαι Ἀφρικαναὶ φυλαί. Μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ τῶν Ὀττεντότων, ἐκάστη ὁρδὴ ἔχει τὸν ἀρχηγὸν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸν πατριάρχην τῆς, κυβερνῶντα αὐτὴν λίαν φιλοστόργως. Ἀπαντες οὗτοι ζῶσι μέρος μὲν ὑπὸ κτηνοτροφίας καὶ μέρος ὑπὸ κυνηγεσίας. Οἱ δὲ καλούμενοι Βοσχιέζοι ζῶσιν ἀπὸ ῥίζας, ἀγρίους σπόρους καὶ φυτὰ ἅτινα τρώγουν ἄβραστα, ἀλλὰ πάντοτε φαίνονται τοσοῦτον πειναλέοι, ὥστε ὁμοιάζουσι πρὸς σκελετούς. Κατοικοῦσιν ἐν χωρίοις καλουμένοις Κραάλ, καὶ ἐν οἰκίαις ὁμοίαις ταῖς προρρηθείσαις *Οὐῆγκουαμ* τῶν Ἰνδῶν τῆς Ἀμερικῆς. Εἰσὶ δὲ προσηνεῖς, ἥσυχoi, δειλοί, ἀβλαβεῖς, τίμιοι, πιστοὶ καὶ φιλόστοργοι μεταξὺ των καὶ οὐδεμίαν βίαν ἢ ἐκδίκησιν μετέρχονται.

Ἐκ τῆς γενικῆς ταύτης ἐπιθεωρήσεως τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἀγρίων καταφαίνεται ἀρκούντως ὅτι ὁ ἰδιάζων τοῖς λαοῖς τούτοις τρόπος τοῦ ζῆν δὲν παράγει οὐδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος τῆς εὐτυχίας εἰς ἣν τὸ ἀνθρώπινον γένος δύναται νὰ φθάσῃ. Οἱ ἄγριοι οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀξίωσιν ἔχουσι πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν τερπνῶν ἐκείνων ἡδονῶν τῶν πηγαζουσῶν ἐκ τοῦ νοδῆ, ἢ ἐκ τῆς μνήμης καὶ τῆς φαντασίας. Τοῦθ' ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ἔλλειμμα ἐν τῇ βαθμολογικῇ σειρᾷ τῶν ἀνθρωπίνων πλεονεκτημάτων. Ὡς πρὸς τὰς εὐαρέστους συγκινήσεις, αἱ μόναι, ὧς αἰσθάνονται, εἶναι ἡ προσδοκία τοῦ συναντῆσαι τὴν λείαν των καὶ ἡ χα-

ρὰ τοῦ συλλαβεῖν αὐτήν. Ὡς πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, εἰς ἐκείνας μόνον εὐχισθητοῦσι, τὰς τῆς φύσεως αὐτομάτους ἢ αὐθορμήτους καλουμένας. Ἀπειροὶ τῆς ἡδονῆς τῆς εὐγνωμοσύνης, τὸ πάθος οὕτινος ἢ ἱκανοποίησις παρέχει αὐτοῖς τὴν μεγίστην ἡδονὴν εἶναι τὸ τῆς ἐκδικήσεως· ἐπειδὴ δ' ἀγνοοῦσι παντάπασιν τὸ τῆς συμπαθείας αἶσθημα, οἱ πόνοι καὶ οἱ ὀλολυγμοὶ τῶν ἄλλων εἰσὶ δι' αὐτοὺς ἀφορμὴ μόνον ἡδονῆς καὶ διασκεδάσεως. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ εὐχαρίστησις τῶν σωματικῶν τῶν ἀναγκῶν μόλις δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡδονικὴ· καθότι ἡ τροφή τῶν σύγκειται ἐξ ἀηδεστάτων συνήθως οὐσιῶν, τὰ φορέματά τῶν βρίθουσι φθειρῶν καὶ ἄλλων ζωῦφιων, καὶ αἱ κατοικίαι τῶν εἰσὶ φωλεοὶ ἐσχάτης ἀθλιότητος. Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν κατὰ τὴν γνώμην τινῶν, ὅτι ὑπάρχει ἴση διανομὴ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας ἐν ἀπάσαις ταῖς καταστάσεσι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ. Αἱ ταλαιπωρίαι τοῦ βίου τῶν εὐνομουμένων καὶ ἐξφυγενισμένων χωρῶν δὲν προέρχονται ἐκ τῆς καταστάσεως αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοθελοῦς καὶ ὑπερμέτρου ἀπολαύσεως βιαίων τινῶν παθῶν, ἐνῶ αἱ ταλαιπωρίαι τοῦ τῶν ἀγρίων βίου εἰσὶν ἀναπρόδραστοι συνέπειαι αὐτῆς τῶν ταύτης τῆς καταστάσεως.

Οὐδόλως ἐστὶν ἐπιχείρημα ὅτι, ἐπειδὴ πλεῖστα ἄτομα ἐγκαταλιπόντα τὸν ἥμερον βίον, ἡσπάσθησαν τὸν τῶν ἀγρίων, ὁ βίος τούτων ἐστὶ προτιμώτερος τοῦ πρώτου. Τὸ γεγονός τοῦτο διαδηλοῖ ἀπλῶς τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀπαιδευσίαν τῶν. Ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ ὑπάρχουν παραδείγματα Ἀγγλῶν καὶ Γερμανῶν ἀπογόνων ἀσπασθέντων τὸν ἄγριον βίον, ἀλλὰ τοῦτο σπανίως συνέβη ἐκτὸς μόνον εἰς νέους ἔχοντας ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 18 ἐτῶν. Οὗτοι συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἔνεκεν τῆς μεγάλης ἐλευθερίας τῆς ὑπὸ τῶν ἀγρίων πάντοτε χορηγουμένης τοῖς τέκνοις αὐτῶν, εὗρον τὴν ἐλευθερίαν τῶν δασῶν μᾶλλον εὐπρόσδεκτον ἢ τὸν περιο-

ρισμὸν τῶν σχολείων, καὶ τὴν γενικὴν ἀπροσεξίαν καὶ ἀφροντισίαν τῶν νέων κηδεμόνων πρὸς τὰ σφάλματά τῶν εὐαρεστοτέρων τῶν ἐν τῇ πατρίδι ἐπιβαλλομένων ποιῶν. Ἀλλὰ σπανιώτατα συνέβη περίπτωσις καθ' ἣν ἄνθρωπος ὠρίμου ἡλικίας, ἄγων βίον πεπολισμένον, νὰ προσφύγῃ εἰς ἀγρίαν φυλὴν, ἢ διὰ τῆς βίας ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν κρατούμενος νὰ συνεθισθῇ εἰς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν αὐτῶν. Οὐδεὶς τοιοῦτος ἀνὴρ ἤθελεν ἐκουσίως ἐνωθῇ μετὰ τῶν ἀγρίων, ἐκτὸς τινος διεφθαρμένου τὸν χαρακτῆρα, ἀκολάστου, ὀκνηροῦ, μισανθρώπου ἢ μικροῦ νοῦς ἀνθρώπου. Οὐδὲν ὅθεν ψευδέστερον ἢ μωρότερον διὰ φιλόσοφον, ὥς ὁ Ρουσσώ, ἢ τὸ δι' ἐπιχειρημάτων ὑποστηρίζει τὴν θεωρίαν, ὅτι οἱ ἄγριοι ἀπολαμβάνουσιν ὑπερτέρας εὐδαιμονίας καὶ ἄγουσιν ἀνετωτέραν ὑπαρξιν ἢ αἱ φυλαὶ τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τῶν συνδεθεισῶν εἰς κοινωνίας καὶ προελθουσῶν εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς εὐνομίας.

Ὁ φιλόσοφος Ρουσσώ ἐν τῇ θ' Σημειώσει τῆς ἀνω ῥηθείσης πραγματείας του, ἀναφέρει τὰ ἐπόμενα, ἅπερ, καταπαύοντες τὸ παρὸν δοκίμιον, μεταφράζομεν αὐτολεξεῖ πρὸς χάριν καὶ περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, ὅστις βεβαίως θὰ συνομολογήσῃ μεθ' ἡμῶν ὅτι ὁ Ρουσσώ, κακίζων οὕτω τὰς προόδους καὶ τὰς διαφορὰς ἐφευρέσεις τοῦ πολιτικοῦ βίου τῶν κοινωνιῶν, παρέχει τοῖς ἀντιπάλοις, ὥς ἐν ἀγνοίᾳ φερ' εἰπεῖν, τὰ αὐτὰ ὅπλα πρὸς ὀλοσχερῇ ἀναίρεσιν τῶν ἰδίων του ἐπιχειρημάτων. Ἴδου τί λέγει :

«... Οὐχὶ ἀκόπως περιήλθομεν εἰς τὸ
 » νὰ κατασταθῶμεν τοσοῦτον δυστυχεῖς.
 » Ὅταν ἀφ' ἐνὸς παρατηρήσωμεν τὰς ἀ-
 » πείρους ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων, τοσαύ-
 » τας ἐπιστήμας ἐξιχνιασθείσας, τοσαύτας
 » τέχνας ἐφευρεθείσας, τοσαύτας δυνάμεις
 » ἐν ἐνεργείᾳ, ἀβύσσους κεχωσμένας, ὅρη
 » κατεδαφισμένα, βράχους τεθραυσμένους,
 » ποταμοὺς πλωτοὺς γενομένους, γαίης
 » καλλιεργηθείσας, λίμνας ἀνασκαφείσας,
 » ὑπερμεγέθη κτίρια ἀνωκοδομημένα, τὴν

» θάλασσαν κεκαλυμμένην ὑπὸ πλοίων καὶ
 » ναυτῶν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναζητήσωμεν δι'
 » ὀλίγης μελέτης τὰ προκύψαντα ἐξ ὧν
 » τούτων ἀληθῆ πλεονεκτήματα πρὸς τὴν
 » εὐημερίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δὲν δυ-
 » νάμεθα ἢ νὰ ἐκπλαγῶμεν θεωροῦντες
 » τὴν μεγάλην δυσαναλογίαν τὴν μεταξὺ
 » τῶν πραγμάτων τούτων ἐπικρατοῦσαν,
 » καὶ νὰ οἰκτείρωμεν τὴν τυφλότητα τοῦ
 » ἀνθρώπου ὅστις, ἵνα διατρέφῃ τὴν μωρὰν
 » ἀλαζονείαν του καὶ δὲν ἡξεύρω ὅποιον
 » μάταιον ἑαυτοῦ θαυμασμόν, ἐπιδιώκει
 » μετὰ ζήλου ἀπάσας τὰς ταλαιπωρίας, ὧν
 » ἐστὶν ἐπιδεκτικὸς, καὶ ὃς ἡ εὐεργετικὴ
 » φύσις ἐφρόντισε ν' ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐ-
 » τοῦ. »

Ἑμ. Γιαννακόπουλος.

Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ.

Τὸ φαινόμενον τῆς πτώσεως τῶν φύλλων, καὶ τοι κοινότατον, δὲν ἐξηγεῖται εὐκόλως. Ἐντούτοις ἰδοὺ τὰ αἷτια, ἅτινα καὶ ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ διδακτικά:

Ἡ φύσις φαίνεται ὅτι τὰ πάντα προπαρεσκεύασε διὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ φύλλου ἅμα τοῦτο φανῇ ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως. Ὅταν ἀνοίξῃ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ὁ μίσχος εἶναι συνέχεια τοῦ καυλοῦ· ἀλλὰ καθ' ὅσον τὸ φύλλον καὶ ὁ καυλὸς ἀναπτύσσονται, γίνεται εἰς τὴν βᾶσιν διακοπὴ μεταξὺ τῶν ἰνωδῶν καὶ κυψελωδῶν πλεγμάτων, ὥστε νὰ σχηματισθῇ βαθμηδὸν εἶδος ἄρμου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐντελοῦς.

Ὁ ἄρμος οὗτος προσγίνεται διὰ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς αὐξήσεως τοῦ καυλοῦ ἀφ' οὗ τὸ φύλλον ἀνεπτύχθη, ὅπερ γενικῶς γίνεται εἰς τινὰς ἐβδομάδας. Ἀφοῦ ἐντελῶς ἀναπτυχθῇ τὸ φύλλον, ἡ βᾶσις τοῦ μίσχου τοῦ δὲν δύναται πλέον νὰ προσαρμοσθῇ ἀκριβῶς εἰς τὴν διάμετρον τοῦ καυλοῦ, ὅστις ἐξακουθεὶ νὰ αὐξάνῃ, καὶ καθίσταται ἀναγκαία διάρρηξις μεταξὺ τῆς βάσεως ταύτης τοῦ μίσχου καὶ τοῦ καυλοῦ. Ἡ χώρισις ἀρ-

χίζει ἐκ τοῦ κέντρου καὶ ἀναπτύσσεται ἕως οὗ ἐπὶ τέλους φθάσῃ τὰς ξυλώδεις ἵνας, ἐφ' ὧν κυρίως στηρίζεται ὁ μίσχος.

Ἐνῶ δὲ ἡ φύσις, διὰ τῆς χωρίσεως ταύτης, ἐπιφέρει πληγὴν, λαμβάνει μέτρα πρὸς θεραπείαν αὐτῆς, διότι βλέπομεν τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ καυλοῦ ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τραύματος οὕτως, ὥστε, ὅταν τὸ φύλλον ἀποσπᾶται, τὸ δένδρον δὲν ὑποφέρει ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων πληγῆς ἀνοικτῆς. Οὕτω ληφθέντων τῶν προφυλακτικῶν μέτρων, τὸ φύλλον ἀποδιώκεται εἴτε ὑπὸ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ κάλυκος, ὅστις εἶναι εἰς τὴν βᾶσιν του, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους. Ἀμα δὲ τὰ λαμπρὰ χρώματα τῶν φύλλων τοῦ φθινοπώρου ἀρχίζωσι νὰ μαραίνωνται καὶ τὰ πάντα εἰσὶ προπαρασκευασμένα διὰ τὸν χωρισμὸν, ὁ ἄνεμος ἐπέρχεται βαρὺς· ἀπογυμναῖ δὲ τότε τὴν κορυφὴν τῶν δένδρων, καὶ διασκορπίζει εἰς παχέα στρώματα τὰ φύλλα ἐν τοῖς ἀγροῖς.

Ἡ πτώσις τῶν φύλλων ἄρα εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τακτικῆς ζωικῆς προοίους κινήσεως, ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ φύλλου καὶ ληγούσης ἅμα τοῦτο οὐδόλως πλέον χρησιμεύῃ εἰς τὸ δένδρον ὅπερ τὸ παρήγαγε. Πρὸς τούτοις ὁ πάγος τοῦ φθινοπώρου, συστέλλων αἶφνης τοὺς καυλοὺς εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ μίσχου, ἐπιταχύνει τὴν πτώσιν τοῦ φύλλου. Ἀπαντες παρετήρησαν κατὰ τὰς πρώτας τοῦ φθινοπώρου, ὅταν ἐπικρατῇ πάγος, ὅτι ἡ ἐλαχίστη πνοὴ τοῦ ἀνέμου ρίπτει σωρηδὸν τὰ φύλλα. (The Garden.)

Λ. Ο. Σ.

ΜΥΡΜΗΚΩΝ ΜΑΧΗ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς συχνότατα, ἀνὰ πᾶν σχεδὸν βῆμα, ἀπαντᾷ τις μικρὸν μέλανα μύρμηκα, ὃν ἀποκαλοῦσι πλάκητα ἢ μωρόν. Ἀμα ὀλίγη τις τοῦτον, ἐξέρχεται ἰσχυροτάτη